A°. 1827. N°. 1

LEYDSCHE  COURANT.

MAANDAG DEN 1 JANUARIJ.



T U R K Y E.

KONSTANTINOPOLEN den 25 November. De toestand van deze hoofdstad is sedert den laatsten koerier niet veranderd. Wij weten niets van Griekenland.

WALLACHYEN.

BUCHAREST den 6 December. Men verwacht elk oogenblik den Heer de Ribeaupierre, Gezant van Rusland bij de Porte. De Hospodar heeft reeds eergisteren zijn eersten Secretaris naar de grenzen gezonden, om hem op te wachten.

PORTUGAL.

LISSABON den 9 December. Thans heeft men een officieel afschrift van het rapport door den Minister van van buitenlandsche zaken, den 4 dezer, aan de Kamer gedaan.

Omtrent den toestand van Portugal met betrekking tot de vreemde Mogendheden, wordt daarin, onder anderen gezegd:

„ Het Fransch Gouvernement erkende weldra de wettigheid en de staatkundige wijsheid van onze instellingen, en wij hebben van den waardigen vertegenwoordiger van Zijne Allerchristelijke Majesteit bij dit Hof, de herhaalde verzekeringen ontvangen van de vriendschappelijke gezindheid van dat Hof.

„ De Keizer van Rusland, wiens deugden en wijsheid aan gansch Europa bekend zijn, heeft, in een gehoor, dat hij aan den Portugeeschen Minister verleend heeft, wel willen zeggen, dat hij altijd de wettigheid van onze instellingen erkend had, en dat hij met de levendigste deelneming den voorspoed van Portugal zien zou.

„ Wat zoude men meer van Oostenrijk hebben kunnen wenschen, na den raad, welken Z. M. de Keizer aan den Prins gegeven heeft, voor wien de doorluchtige grondlegger van ons Charter de hand bestemd heeft van zijne dochter, onze doorluchtige Koningin.

„ Pruissen gaat in allen deele even zoo te werk als zijne bondgenooten.

„ Groot-Brittannie, deze groote en edelmoedige Mogendheid, is zoodanig met ons vereenigd, dat ik, om er in het bijzonder van te spreken, mij telkens zoude moeten gedragen tot hetgeen zij in ons belang gedaan heeft en nog voornemens is te doen."

Hiermede gaat de Minister over tot de kuiperijen van Spanje, sedert het oogenblik, dat men zich gereed maakte om het Constitutioneel Charter te bezweren, en met de onderhandelingen, dien ten gevolgen gemeenschappelijk met den Engelschen gezant bij dat Hof hebbende plaats gehad.

Toen de eerste bevelen van wegen H. K. H. de Prinses-Regentes aan den Portugeeschen zaakgelasten te Madrid kwamen, om op de vervulling der tractaten, tusschen Portugal en Spanje bestaande, aan te dringen, had deze reeds verklaard, dat hij het Constitutioneel Charter niet bezweren zou. Zij bleven dus zonder gevolg.

De Graaf de Villa-Real, daarop, met dezelfde last, als buitengewoon Gezant en Minister plenipotentiaris naar Madrid gezonden, werd door het Spaansche Hof niet aangenomen, en kreeg toen in last om (zonder openbaar karakter te Madrid blijvende) eenvoudig zijne aandacht te laten gaan op het vervullen der tractaten, of ten minsten de uitleveringen der voorwerpen, door de Portugeesche deserteurs geroofd en naar Spanje medegevoerd, op de verwijdering dier deserteurs van de grenzen, en hunne verstrooijing.

Dit voert den Minister tot de latere gebeurtenissen, en trapwijze ontwikkeling van Spanje's dubbelzinnig en vijandelijk gedrag.

DUITSCHLAND.

WEENEN den 17 December. Wij weten van goederhand, dat de Infant Don Miguel zeer te onvreden is over hetgeen er in Portugal is voorgevallen, en dat hij zich sterk in tegenwoordigheid van den Braziliaanschen Minister den Vicomte de Rezonde, tegen de onderneming der Generaals Chaves en Silveira verklaard heeft, en innig gegriefd is over het misbruik, dat men van zijnen naam heeft gemaakt.

— *den* 18 *December*. (*Bijzondere brief*.) De Prins Gustaaf van Zweden is, sedert eenigen tijd hier, hoewel hij wegens de rouw over wijle zijne Koninginne Moeder, niet in de gezelschappen verschijnt. Hij is in dienst van den Keizer, die hem met veel goedheid behandelt, en in het verloopene jaar tot Luitenant-Kolonel van het regiment Huhlanen, in garnizoen te Milaan, benoemd heeft.

De Infant Don Miguel is niet in het Keizerlijk paleis gehuisvest, zoo als men verkeerdelijk in onderscheidene dagbladen gemeld heeft. Z. K. H. bewoont steeds een huis in de straat Carinthie. Men ziet hem alle avonden in gezelschap. Hij gedraagt zich ten uitterste gematigd; en is overal vergezeld van een Kamerheer des Keizers, den Prins de la Tour-Taxis, dien Zijne Maj. hem heeft toegevoegd.

BERLYN den 26 December. De toestand van onzen Koning, die van zijne beenbreuk langzamerhand genezend herstelt, heeft Zijne Maj. te minder weerhouden, om zijn zoon, den Prins Karel, naar Weimar te doen vertrekken, omdat de Heer de Jordan reeds derwaarts verreisd was, om, in naam van zijn Souverein, de hand van de Hertogin te vragen.

GROOT-BRITTANNIE.

LONDEN den 26 December. Een brief uit Napoli di Romania, den 10 October geschreven, deelt de reeds bekende tijding mede van de bepaalde instructien, door Lord Stratford Canning ontvangen, opzigtens zijne onderhandelingen met de Porte, over de zaken met Griekenland, overeenkomstig de voorstellen door deze laatste gedaan, „ die zijn de volstrekte erkentenis van alle de landstreeken van Griekenland, welke de wapenen opgenomen hebben, of ten minsten tot het daarstellen van een Gouvernement geschoeid op dat der Iönische Eilanden." Vergelijkt hier onder artikel *Amsterdam*.

Men verzekert dat Lord Cochrane uit Maltha aan de Grieksche Admiraals, Vice-Admiraals en Kapiteins geschreven heeft, om dezelve uit te nodigen, door hunne ligte vaartuigen de operatien der Turksche vloot te belemmeren, en om hen te verzekeren, dat hij zich weldra met hen vereenigen zal. Ibrahim-Pacha bevindt zich nog te Tripolitza; zijn leger is zeer verzwakt.

Volgens de tijdingen, heden op de beurs in omloop, was, den 18ten, alles te Madrid rustig. Het bleek niet, dat het Portugeesch Gouvernement door het Spaansche op dat tijdstip was erkend, hetgeen de vereenigde pogingen van Engeland en Frankrijk zochten te verkrijgen. De Portugeesche handelaars op de beurs toonden zich weinig te verontrusten omtrent de stad Oporto (vergelijk Artikel *Parys*).

— Drie kompagnien van het 12de regiment lanciers, zijn gisteren van Portsmouth naar Lissabon vertrokken.

De geconsolid. zijn voor 80 en een vierde gekocht; de 3 pCts. gered. 79 en een vierde; Echiqueer biljetten 17 tot 20 premie.

— *den* 27 *December*. St. Stephanus dag zijnde, is het feestdag voor de bank. Er is weinig aan de beurs omgegaan, maar men heeft een groot aantal voorgewende geruchten verspreid; eenige bijkomende verkoopen hebben de geconsolideerden anderhalf percent doen dalen. Aanvankelijk waren zij 79 en 5 achste ten vier ure, bij het sluiten, werden zij voor 79 en 3 vierde gevraagd. In de vreemde effecten is weinig gedaan. Mexikaansche Bons 64 en 1 half; Columbiaansche 34; Grieksche 17 en 1 half; Cortes 12 en 1 vierde; Fransche 5 pCts. 99; de 3 pCts. 68; Portugeesche 70; Russische 84 en 1 vierde.

FRANKRYK.

PARYS den 27 December. Heden, zegt men, is er in de Kamer der Gedeputeerden beraadslaagd over het ontwerp van adres, ter beantwoording van 's Konings aanspraak, door de Commissie ingeleverd. — De Heer de Bouville zou de Tribune beklommen en zich tegen het adres en tegen de tusschenkomst van Engeland in de zaken van Portugal verklaard hebben.

De Minister van buitenlandsche zaken heeft, zoo men wil gewigtige mededeelingen aan de Kamer gedaan, en bewezen dat Engeland in Portugal de legitimiteit verdeedigt.

„ Zij die den oorlog willen, heeft hij gezegd, moeten slechts tegen het adres stemmen; maar zij die den vrede willen, kunnen niet anders dan voor hetzelve stemmen."

— De Graaf de Montlosier, heeft in de Kamer der Pairs eene petitie overgelegd, strekkende om de uitvoering van de wetten van den Staat tegen de Jesuiten in te roepen. Men verzekert, dat deze petitie met eene memorie ter adstructie onverwijld zal gedrukt worden. Het blijkt, dat de Graaf de Montlosier ze niet aan de Kamer der Gedeputeerden gerigt heeft.

— Een ministerieel dagblad meldt het volgende: „ Men spreekt in alle brieven, onder dagteekening van den 18 uit Lissabon ontvangen, niet het minste van het innemen van Coimbre of van Oporto.

„ Men wachtte den 18 of den 19, te Lissabon, de eerste Engelsche troepen. Het zijn de laatste inschepingen, die eerst den 20 uit Portsmouth vertrokken zijn. Den 18 geloofde men te Madrid aan de erkenning van het Portugeesche Gouvernement, door het Spaansche Gouvernement."

Het schijnt zeker te zijn, dat een koerier, door den Heer Lamb, Minister van Engeland te Madrid, dezen nacht bij het Engelsch Gezantschap aangekomen is: hij heeft, zegt men, de stellige tijding overgebragt, dat het *Ultimatum* van Engeland, dadelijk door het Spaansche Gouvernement is aangenomen, en dat het onmiddelijk gevolg er van geweest is de erkenning van het constitutioneel Gouvernement van Portugal, en het zenden van eenen Spaanschen Ambassadeur naar Lissabon, die reeds naar zijne bestemming moet vertrokken wezen.

— De *Spectateur Oriental* meldt, dat, ten gevolge van een bevel, uit Konstantinopolen te Alexandria ontvangen, een gedeelte der Egyptische troepen, die aan boord van de naar Griekenland bestemde vloot waren, ontscheept zijn. Men beschouwde dezen maatregel algemeen als een gevolg der onderhandelingen der Europeesche Ministers.

— *Den* 28 *December*. Heden was de beursprijs der 5 pCts. 99 fr. 45 c., 3 pCts. 68 fr. 50 c. Bank-Actien 2020.

(*Het vervolg op den kant van deze bladz.*)

NEDERLANDEN.

BRUSSEL den 27 December. Heden ten half twaalf ure de zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal geopend zijnde, wordt het Proces-Verbaal der vorige zitting (zie den 20 dezer, zie ons N°. 155.) gelezen en gearresteerd.

De President deelt twee boodschappen mede van de Eerste Kamer, waar bij deze zich voegt met twee ontwerpen van wet, door de Tweede Kamer aangenomen: 1°. die, welke nader de grensscheiding bepaald tusschen de Provincien Antwerpen en Braband; 2°. die, waarbij provisioneel de heffing der grondbelasting voor 1827 geregeld wordt op denzelfden voet als in 1826. Aangenomen voor notificatie.

De President zegt verder eene boodschap van Z. M. ontvangen te hebben, ter begeleiding van een ontwerp van wet.

De boodschap wordt voorgelezen, houdende, dat, ten gevolgen van den wensch der Kamer, om het tweede gedeelte van het budget der uitgaven van het Koningrijk voor het volgend jaar nader in overweging te nemen, een provisionelen maatregel onvermijdelijk werd om in den publieken dienst te voorzien, tot dat de discussien der Kamer over dit onderwerp zullen geëindigd zijn. Dat het bijgevoegde ontwerp daar toe strekte, en gegrond was op de maatregelen met gemeen overleg van HH. E. M. voor den thans loopenden dienst genomen. En dat eindelijk Z. M., om alle stremming voor te komen, tevens vermeend had te moeten voorstellen om de wet verbindend te verklaren van den dag af, dat zij in het officiele dagblad zoude zijn bekend gemaakt.

De President zegt verder, dat het ontwerp van wet gedrukt zijnde, en onverwijld aan alle leden zullende worden medegedeeld, het niet noodig ware hetzelve te doen voorlezen (een *neen*, hetweld door een herhaald *neen!* der leden gehomologueerd wordt). Dat, daar het ontwerp van wet in den dienst van het toekomend jaar voorziet, en het loopende weldra verstreken zal wezen, het dringend noodzakelijk is om er zich dadelijk mede bezig te houden. En dat hij mitsdien aan de Kamer voorstelde, om zich onverwijld in de sectien te vereenigen, ten einde het aan haar onderworpene ontwerp te onderzoeken, ten einde de centrale sectie heden nog haar rapport uitbrengen, en de discussien onmiddelijk daar na beginnen kunnen, en het ontwerp dus alle constitutionele formen erlangen moge.

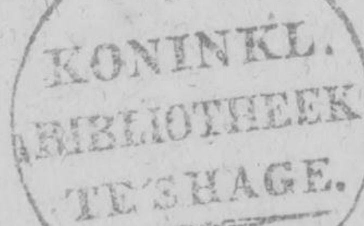
Dit, van alle kanten met *aangenomen!* beantwoord wordende, schorst de President de openbare zitting tot twee uren.

Dezelve als toen hervat zijnde, leest de Griffier het rapport der centrale sectie voor. Het bevat de wenschen respectivelijk door twee verschillende sectien geuit, dat de provisionele maatregel op korter termijn genomen ware, en dat de additionele cents op eenige aangeduide belastingen in het aanstaande budget geheel verdwijnen mogte.

De President in die aanmerkingen geene reden vindende om de discussien over het tegenwoordig ontwerp van wet te verschuiven, verklaart dezelve geopend.

De Heer *Stassart* vraagt het woord.

(*Het vervolg op de volgende blad.*)



„Het is ongetwijfeld hard, zegt hij, zijne toestemming slechts tot de provisionele voortduring van eenen staat van zaken te geven, die men zich indertijd niet bevoegd achtte te wettigen, maar de eerste onzer pligten is om de administratieve wanorde voor te komen, de soort van financiële regeringloosheid, waaraan wij het Koningrijk zouden blootstellen, indien wij den voorgestelden maatregel verwierpen.... Het zal dus meerdere sterkte zijn denzelven aan te nemen. Laat ons hopen, dat men niet dralen zal om ons een definitief budget aan te bieden, hetgeen meer overeenstemmende zal zijn, dan de voorgaande, met de ware grondbeginselen eener administratie, een budget ontheven van den droevigen en talrijken nasleep der additionele centimes, in het bijzonder voor hetgeen het gemaal betreft, een budget, dat wij allen met eene gunstige stem huldigen kunnen.

De Heer *Hooft* maakt verscheidene aanmerkingen omtrent sommen, die op het budget van 1826 gebragt zijn, en welke het onregelmatig zoude wezen zelfs slechts provisioneel voor den dienst van 1827 te gebruiken, omdat zij toepasselijk zijn op kanalen en andere uitgaven, in het bijzonder over den dienst van 1826 bestemd. Daar het nogtans geen uitstel lijden kan, zal hij zijne toestemming aan het ontwerp geven.

De Heer *Dotrenge* vraagt, dat het rapport van de centrale commissie gedrukt en aan de leden rondgedeeld worde. (aangenomen.)

De *Minister van financien.* „Ik heb eene aanmerking hooren maken, die ik niet onbeantwoord mag laten. Men meent, dat men de voortduring der additionele centimes niet had moeten vragen op zekere belastingen, maar ik bid U. U. E. E. M. M. in het bijzonder uwe aandacht te vestigen op het laatste artikel van het ontwerp, waar gezegd wordt, dat de maatregel provisioneel is, en dat hij niet langer duren zal, dan tot dat er andere beschikkingen zullen verordend zijn. Ik kan u de verzekering geven, dat ik zoo veel mogelijk het inzenden van het budget bespoedigen zal. Uw verzoek, dat de Koning het laatste ontwerp in nadere overweging geliefde te nemen, is Z. M. eerst Zaturdag geworden, en Zondag reeds had ik het bevel om zoo spoedig mogelijk aan de wensch te voldoen der grondwet betrekkelijk het voordragen van een ander voorstel van budget.

„Er is nog eene aanmerking gemaakt. Men heeft begrepen, dat, wanneer men de provisionele uitgaven van het budget kwame te stemmen, de somme daarvoor beschikt geweest zoude kunnen aangewend worden tot voorwerpen, die den dienst van 1827 niet raken. Maar ik verzoek de Kamer in aanmerking te nemen, dat men tot grondslag der uitgaven nemende de financiele wet in September 1825 gesanctioneerd, daarvan de geheele tweede onderdeeling, op twee hoofdstukken na, heeft afgetrokken. Dit is, geloof ik, een zeer voldoende bewijs, dat de Koning al het mogelijke doen zal om in den publieken dienst te voorzien.

„Wat het aftrekken der additionele centimes betreft: hoe Z. M. daaromtrent besluiten zal, weet ik niet. Dit nogtans kan ik zeggen, dat, indien zulk eene aftrek mogelijk is, het slechts voor een gedeelte dier centimes is, en niet voor degenen, die op de belastingen van hoeveelheid komen. Het zoude onmogelijk geweest zijn, die aftrekken in het ontwerp te bepalen. Deze toevoeging zoude den maatregel slechts verward hebben, die zoo eenvoudig mogelijk zijn moest, ten einde gij dien, binnen de weinige dagen, welke ons nog vóór het uiteinde van het jaar overblijven, zoudt kunnen onderzoeken en met uwe goedkeuring bekrachtigen.

De Heer *van Sassen van Ysselt* zegt, dat hij na de uitlegging door den Minister van financien gegeven, de aanmerking intrekt, die hij in de sectie gemaakt had op de lengte van een half jaar voor eenen provisionelen maatregel; hij hoopte nogtans, dat het voor te stellen budget niet op dezelfde grondbeginselen zoude rusten, als de voorgaande, en zou zijne stem geven voor het tegenwoordig bediscutieerd wordende ontwerp van wet.

Niemand meer het woord gevraagd hebbende, wordt hetzelve eenparig door de 81 tegenwoordig zijnde leden aangenomen, — en zal hetzelve naar de Eerste Kamer verzonden worden.

De President vestigt de aandacht der Kamer op het ontwerp van wet betrekkelijk den nieuwen omslag der grondbelasting. Het is waarschijnlijk, zegt hij, dat men inlichtingen van het Gouvernement zal vragen. Ik beveel dit voorwerp aan de aandacht der Sectien.

De vergadering scheidt daarop zonder bepaald adjournement.

Den 20sten dezer heeft Z. M. het ontwerp goedgekeurd, tot het oprigten alhier, naar het voorbeeld van Engeland, van eene, in den nadrukkelijksten zin van het woord, Kinderschool, waarin arme kinderen van 16 maanden tot 6 à 7 jaren zullen worden opgenomen gedurende den tijd, dat de ouders aan hunnen arbeid of huisselijke bezigheden zijn. Die inrigting zal bij inteekening worden tot stand gebragt.

De inteekening voor eene jaarlijksche bijdrage van 5 guld., of een gift van 20 guld., geeft den inteekenaar het regt van een kind op dezelve te plaatsen. De inrigting zal door eene commissie bestuurd worden. De inteekening tot eene jaarlijksche bijdrage van 10 guld. of eene gift van 30 guld., of respectivelijk meer, maakt den inteekenaar bevoegd om tot lid dier commissie verkoren te worden. Met den eersten Januarij aanstaande vleit men zich een aanvang dezer proeve te zullen kunnen maken door het openen dier school.

GRONINGEN den 27 December. De sterfte wordt steeds minder: van den 22sten tot den 25sten ingesloten, zijn 14 bejaarden en 6 jonge lieden overleden, dus te zamen 20 personen, en 7 minder dan in de vorige vier dagen.

AMSTERDAM den 28 December. Een brief uit Konstantinopolen d. d. 25 November, deelt het volgende berigt mede: „Er is eene schikking tusschen de Turken en Grieken gesloten; de voorwaarden zijn ons nog onbekend, maar van welken aard zij ook wezen mogen, moet handel en scheepvaart er veel bij winnen."

'S GRAVENHAGE den 30 December. De Generaal-Majoor *van Geen*, tot Luitenant-Generaal benoemd, is uit de Oost-Indien terug ontboden.

— De in hare soort allerzeldzaamste verzameling van Japansche kunstvoortbrengselen, door den Heer *J. Cock Bloemhoff*, in der tijd Opperhoofd van de Nederlandsche factorij te Nangazacki herwaarts overgebragt, en bestaande in eene zeer groote menigte huisraad, wapenrustingen, wapenen, kleedingen, werktuigen, boeken enz. welke in Japan gemaakt en gebruikt worden, zal in Neerland blijven, daar Z. M. toe gestaan heeft, om dezelve voor het Museum alhier aan te koopen.

LEYDEN den 31 December. Hoezeer wij eens vooral voorgenomen hebben om geene berigten omtrent Neerlandsche Indien, uit de Engelsche papieren overtenemen, wanneer zij niet een bijzonder stempel van echtheid met zich voeren, kunnen wij nogtans, altoos in afwachting van den regtsteekschen ontvangst van de Bataviasche dagbladen, melden, dat de inhoud van die tot den 6 September in London ontvangen, niets nadeeligs schijnt toe te voegen aan hetgeen wij in onze N°. 149 van den 13 dezer, artikel *Leyden*, omtrent den staat van zaken in Java tot op den 17 Augustus, medegedeelden.

MENGELINGEN.

BLIK

op den tegenwoordigen toestand der KUNSTEN *en* WETENSCHAPPEN *en op de vorderingen die de Volken daarin gemaakt hebben, sedert den aanvang der XIXde eeuw.*

Welk is het kenmerk, waardoor zich ons tijdvak ook bij de volgende leeftijden allervoordeeligst onderscheidt? is het niet *de gemeene rigting van alle Wetenschappen naar zulke toepassingen, welke het algemeen nut ten doel kunnen hebben?* De gedachten van den mensch trekt zich terug uit den kring der bespiegelingen, en vestigt zich in het midden van wezenlijke voorwerpen; de zwarigheden en de nadeelen der dwaling en de voordeelen van het onderwijs, zie daar wat de geleerden in dezen tijd bezig houdt, veel liever dan zich te verliezen in nuttelooze en onzekere stelsels.

De nuttige en nijverheid bevorderende kunsten moeten dus in de allereerste plaats onze blikken tot zich trekken. Onder die even belang- als talrijke klasse, hebben dezulke, welke men *Werktuigkundige* (*mecaniques*) noemt in gansch Europa bijkans onberekenbare vorderingen gemaakt, maar Engeland, hetwelk zeker het *geboorteland* der kunsten van nijverheid *niet* is, moet toch het aangenomen vaderland (*la Patrie d'adoption*) van die kunsten genoemd en als zoodanig geëerd worden. Elk land kan dat zijn, doch vooral Nederland is dit ook in vele opzigte, maar wanneer de belanghebbende zelve te vadzig worden om zich tot de hoogte hunner eeuw te verheffen en vele takken van nijverheid liever op den gemakkelijken slentergang der oude dagen willen voortsleuren, dan wakker en ijverig een nieuwer spoor te betreden, dan hebben *zulke* takken althans geene reden van beklag tegen het Gouvernement, hetwelk in Nederland zoo gereed is om alle nijverheid te beschermen en te bevorderen, maar tegen zichzelven moeten zij dan wrokken, of, wat beter is, de luiheid verlaten en werken! De onderaardsche bruggen, de ijzeren wegen belooven aan den handel de snelste *debouchés* en de meest voldoende bezuinigingen. De beweegingwekkende kracht van den *Stoom*, is bijkans op alle werkzaamheden van handarbeid, en reeds doen vele genomen proeven de hoop geboren worden, dat zij zelf met eene plaatsverandering bewerkende (*locomotrice*) kracht, en kostbaren en onregelmatigen kracht der paarden zal doen vervangen.

De waterkundige Pers vermenigvuldigt krachtens een sedert langen tijd gekend beginsel, doch waarvan het toepasselijk gebruik in de werkdadige wereld eerst sedert weinige jaren levendig geworden is. Men verwacht de grootste uitkomsten van de gebruikmaking der Stoomwerktuigen, in eene menigte van verrigtingen, welke eene zamendrukkende kracht vereischen, welke men tot hiertoe niet had kunnen verkrijgen.

Het is aan de laatste jaren, dat nieuwe kunsten haren oorsprong zullen te danken hebben, of dat reeds vroeger bekende kunsten hare toepassing zullen verschuldigd zijn op verrigtingen, voor welke men dezelve geenszins bestemd rekende. De kennis der *hangende bruggen* is algemeen geworden voor geheel Europa, en schijnt eene omwenteling voor te bereiden in de openbare werken. De toepassing der Stoom-werktuigen op de krijgskunst door *M. Parkins*, en de even stoutmoedige als merkwaardige proeven van *Scheepvaart onder water*, zullen niet zonder invloed blijven, wanneer zij den toets der proefnemingen zullen ondergaan hebben, die noodig zijn om deze uitvinding op hare juiste waarde te schatten. De *Gazverlichting* heeft eene aanmerkelijke uitbreiding bekomen, en het Gaz op zichzelve doordien het draagbaar geworden is, zal tot onderscheiden einden kunnen gebezigd worden, waartoe het tot nog toe niet aangewend is. Men heeft eindelijk reden om te hopen, dat de eigenschap, welke de altijd vloeibare stoffen hebben om door zekere kunstbewerking tot een *nieuw beweegmiddel* te kunnen gebezigd worden, hetwelk niet minder krachtig, doch voorzeker minder kostbaar is dan alle die wij tot hiertoe bezitten.

Dewijl zoo veel nieuwe scheppingen, zoo veel gedeeltelijke verbeteringen plaats hebben, is de Baron

(*Het vervolg op den kant van deze bladz.*)

Charles Dupin op een algemeen denkbeeld gekomen, hetwelk waarlijk eene gelukkige gedachte mag genoemd worden, te weten om onder het bereik en de vatbaarheid van den eenvoudigsten werkman te brengen, *de toepassing der Wiskunst op de Mechanische kunsten.* Het getal der steden van Frankrijk en der Nederlanden, alwaar zijn cursus om niet gehouden wordt, neemt met elken dag toe, men hoopt dat al de Staten van Europa dit voorbeeld zullen volgen, en dat er weinig jaren zullen verloopen zijn, dat geenerlei handwerk ten uitvoer zal gebragt worden, zonder door naauwkeurige en grondige kundigheden bestuurd te worden.

De *Wetenschappen* van hare zijde, zijn niet achterwege gebleven bij de beweging en de aandrift tot voortgang, welke zij aan de nijverheid gegeven hebben. Haar snelle gang is door deze inspanning geen oogenblik geschorst geworden.

De Wiskunde, hoezeer zij uit hare hooge kringen heden tot in de kleinste bijzonderheden van het dagelijksch leven afdaalt, verheft daarom niet te minder tot de verhevenste zuiverste bespiegelingen. De Heer *Legendre* en na hem de Heer *Gauss*, hebben de leer der getallen volkomener en rijker gemaakt. De Heer *Poisson* heeft de theorie der golven en van het Magnetismus gegeven. De Heer *Fourrier* heeft die der warmte gegeven; en beide hebben door de doordringend behendigheid hunner onderzoekingen met de zuivere Wiskunde weten in verband te brengen zulke onderwerpen, welke oppervlakkig beschouwd, tot de enkele natuurkunde schenen te behooren. Er is geen twijfel aan, dat men op dit zelfde voetspoor voortgaande, ook de overige takken dezer wetenschappen zal beginnen te behandelen met dezelfde naauwkeurigheid, zoo en in diervoege, dat zij ook in den rang der eigenlijk gezegde wetenschappen in de strengste beteekenis van dit woord zullen kunnen opgenomen worden.

Wat de Natuurkundige Wetenschappen zelve betreft, niettegenstaande dat hare weldaden zich op duizenderlei manieren vermenigvuldigen, en hedendaags in alle zoo wel hoogere als lagere kunsten en handwerken toegepast worden: zoo zijn er echter nog eenige dier weldaden, welke men verzuimt, zoo als de reeks van ontdekkingen, welke Doctor *Franklin* tot de uitvinding van den Afleider gebragt hebben; maar men meent, dat het oogenblik niet meer verre af is, wanneer dit vermogende beschermmiddel eene meer uitgebreide toepassing zal bekomen.

Onafhankelijk beschouwd van derzelver regtstreeksche toepassingen, zijn de Natuurkundige Wetenschappen, dezulke voor welke onze tijd het meeste bewerkstelligd heeft: en inzonderheid gedurende de laatstverloopen jaren, — *Volta* toch heeft de ontleeding van het Galvanismus ontdekt, *Davy* heeft de *Soude de Potasse* ontbonden en gemetalliseerd. *Oersted*, *Ampère*, *Arage*, *Faraday* en *Barlow* hebben de Electriciteit, het Galvanismus en het Magnetismus vergeleken en in onderling verband gebragt, en zij hebben de meer of min regtstreeksche betrekkingen ontdekt, welke deze drie werkkrachten tot elkander hebben. De wijze waarop het licht zijne werking doet, en de verschijnselen der Polarisatie zijn door *Malus* onderzocht. *Berzelius* heeft aan de studie der Scheikunde een trap van naauwkeurigheid

(*Het vervolg op de volgende bladz.*)

en wetenschappelijke gestrengheid gegeven, welke te voren in dat vak van kennis niet bekend was. En bij de waarneming van hetgeene de natuur op de aarde oplevert, heeft men de menigvuldige verschijnselen welke de beschouwing des hemels aanbiedt, niet uit de aandacht verloren. Vier Planeten zijn er ontdekt; de periodieke Komeet van *Encke* of van 1200 dagen heeft door zijn terugkomen op die bepaalde tijden de berekeningen, welke sedert langen tijd gedaan waren, met de daad bevestigd. De waarneming der zaamgestelde en veranderlijke Sterren heeft in de hemel-wereld nieuwe wetten en nieuwe geheimen doen vermoeden, welke denkelijk niet altijd geheimen zullen blijven. Want wanneer men den gang der *Wetenschappen*, welke zij gedurende eenen tijd van vijf en twintig jaren gehouden hebben, gadeslaat, wie zal dan aan dezelve durven zeggen: gij zult niet verder gaan!

De *Natuurlijke Historie* wordt almede gedurig rijker. De Akkerbouw en de Kruidkunde der oude en nieuwe wereld vermenigvuldigen derzelver ruilingen, de Delfstofkunde ontdekt en weet te benuttigen die verborgen schatten welke het Despotiek gezag of niet gekend had, of niet had weten op te delven; eene groote vereeniging, de *Societé Geographique* te Parys, moedigt nadrukkelijk aan die onverzaagde Zee-reizigers, wier wensch en doel zich daar henen strekt, om de verst afgelegen landen te gaan doorzoeken, en de Woestijnen zelfs van Afrika kunnen in onze dagen niet langer voor de edele weetlust der Europeanen ontoegankelijk blijven.

De kennis van het menschelijk ligchaam en al zijne deelen, die van het zenuwstelsel vooral, doet de kiemen reeds bespeuren van zekere ontdekkingen, welke eenen merkbaren invloed op de Geneeskunst zullen uitoefenen.

De oefeningen der Wijsbegeerte hebben nieuw voedsel gevonden in de werken van beroemde denkers, die zonder eene nieuwe School of Wijsgeerige Secte te willen stichten, veeleer een verstandig Eclectismus belijden. Het stelsel van *Locke* en van *Condillac*, die alles aan de zinnelijke gewaarwordingen scheen te willen toeschrijven, heeft plaats gemaakt voor andere stelsels, vooral noemt men met aanbeveling de gemengde Wijsbegeerte van *Laromiguière* gewijzigd door *Roijer Collard*, en deze laatste na zich de beginselen der Schotsche school te hebben ten nutte gemaakt, geeft aan dezelve nu eene heerschende strekking tot Spiritualismus. Zijn geleerde discipel *Cousin*, die zich bijzonder bevlijtigd heeft om de geheimzinnige Wijsgeerte van sommige Duitschers te doorgronden, heeft *Plato* en *Descartes* willen vereenigen, en beider leeringen in een stelsel verbinden. De Werken van *Thurot*, van *Stassias*, van *Degerando*, van *Droz* en van meer anderen, strekken op hunne beurt ten bewijze dat, gelijk de Natuuronderzoekers hunnen ijver als verdubbelen om tot de kennis onzer stoffelijke organisatie te geraken, even zoo de bovennatuur- en zedekundige Wijsgeeren langs eenen anderen weg tot de kennis van den mensch trachten door te dringen, en dat zij met geen mindere inspanning van krachten de bronnen onzer verstandelijke vermogens trachten op te sporen.

De *openbare* of *algemeene Zedekunde* is als wetenschap ook mede niet achterlijk gebleven, zij heeft dit groot beginsel aangekondigd: *de vrijheid, de verlichting en de deugd zijn allernaauwst verbonden, onafscheidbaar en schier ondeelbaar.*

Het is volstrekt noodig dat het verstand verlicht wordt, dat is het zekerste middel om den mensch het goed van het kwaad te doen onderscheiden; de mensch moet deugdzaam zijn om aan het goed de voorkeur te geven boven het kwaad; hij moet vrij zijn op dat hij wezenlijk kunne kiezen. Dit beginsel algemeen aangenomen zijnde, zoude het geheele menschdom tot den hoogsten trap van geluk en deugd kunnen brengen, voor welke hetzelve vatbaar is.

Een zeer gewigtig deel der *Wijsgeerige Wetenschappen*, een deel hetwelk men even zeer onder de *nuttige Kunsten* zoude kunnen rangschikken, waar van het de edelste zoude zijn; is de kunst om het *allereerste onderwijs*, *l'instruction primaire*, meer algemeen, meer gemakkelijk en meer voor de vatbaarheid geschikt te maken, de leerwijze welke men wederkeerig onderwijs noemt, is in sommige landen in hare geboorte gesmoord, en bij reeds merkbare vorderingen, tegen gehouden; maar andere volken die onder geen geestelijk dwangjuk zuchten, Engeland en de Nederlanden, hebben de schoonste vorderingen in het zoogenaamd *primair onderwijs* gemaakt; en zoo wel in Rusland als in *Amerika* worden aanzienlijke geldsommen besteed om de beste leerwijze te vinden, of bevonden zijnde door doelmatige ondersteuning en bevordering tot meerderen wasdom te brengen onder de wetenschappen, welke men tot de Staatkunde betrekkelijk maakt; is er eene welke meer bijzonder bestemd schijnt om de geheimste springveren der maatschappelijke levensbeweging te leeren kennen, en welker doel is om de rijkdommen en den welvaart der Natien zoo wel als der bijzondere personen te vermeerderen, en om eene minder ongelijke verdeeling en een beter gebruik van die rijkdommen te verwerven. Het is aan deze Wetenschap welker doel geheel praktisch is, en welke dus geheel aan de behoeften onzer eeuw beantwoord, dat verscheiden onlangs opgeloste allezins gewigtige vraagstukken behooren.

De twee verhandelingen van *Sismondi* en van *Lay*, over de balans der verbruikingen der voortbrengselen, (*sur la balanse des Consommations et des produits*,) zijn in onderscheiden talen overgebragt. Engeland, Duitschland, Zwitserland, Italie en zelfs Rusland hebben sedert eenigen tijd hoofdwerken opgeleverd, die zeer geschikt zijn om dit onderwerp op te helderen.

Een andere tak van die zelfde wetenschappen, *de Wetgeving* schijnt twee wezenlijk verschillende afdeelingen te bevatten: 1. de kennis der gemaakte, dat is: de reeds werkelijk bestaande wetten; 2. de bespiegelende theoretische wetgeving, toegepast op de wetten welke nog gemaakt of veranderd moeten worden. De eerste dezer afdeelingen is *Historisch*, en is door goede werken verrijkt, zoodat men zeggen kan dat dezelve thans merkelijk bloeit. De tweede heeft in de laatste tijden geene merkelijke aanwinsten gedaan. De studie der geschiedenissen heeft eenen meer snellen voortgang gehad, indien men zijn oordeel hieromtrent bouwen mag op het groot getal historische werken, welke niet lang geleden, in het licht zijn gekomen. Twee begrippen of meeningen schijnen met elkander om den voorrang te dingen, de eene wil dat men zich eenvoudig aan het verhaal, aan de naakte vermelding der daadzaken zal houden; de andere verlangt en zoekt ook naar aanmerkingen en overwegingen over diezelfde daadzaken, hare aanleidende oorzaken en invloed. Deze twee leerlingen hebben gelegenheid gegeven tot de bekendmaking van werken welke de hoogste achting verdienen.

De vernuftige *Archaeologische ontdekkingen* van den Heer *Champollion*, die thans Italie doorreist, de onvermoeide nasporingen van den beroemden *Maïo*, trekken de opmerkzaamheid van geheel Europa tot zich. Men heeft de verwachtingen om nog zeer schatbare overblijfsels te zien in het licht brengen, uit de tijden der oudheid.

De *Letterkunde*, schijnt zich, in sommige landen althans, heden meer toe te leggen op den grond, op den hoofdinhoud der gedachten, dan op de vormen van den stijl, en geplaagd in zekeren zin, door den drang der nieuwigheidszucht, eerbiedigt dezelve niet altijd die wetten welke door den echten zuiveren smaak voorgeschreven zijn. Dit belet niet dat de *Litteratuur* ook regelmatig hare schatting betaald aan het menschdom, welks zeden en gebruiken, en vooral welks talen zij beschaafd heeft, door welker beoefening zij den weg baant tot meer ernstige oefeningen. Onderscheiden' goede werken zijn onlangs in het licht gekomen, maar men weet ook dat de eigenlijk *gezegde meesterstukken* slechts schaars en van tijd tot tijd te voorschijn treden, waarbij men ook behoort te bedenken, dat het aan de tijdgenooten niet toekomt om nu reeds de plaats te bepalen, welke de nakomelingschap door een geheel onvooringenomen oordeel aan de voortbrengselen der genie zal toewijzen. Hier is het veld onafzienbaar, het onderwerp van eenen zeer teederen aard, een zelfs beknopt overzigt onmogelijk. Wanneer men tusschen een aantal boeken, welke met de geheele waardigheid geschreven, welke de taal en de wetenschappen vorderen, eenige werken aantreft, welker Auteuren bij den eersten opslag eene secte schijnen te willen maken, eene gezochte uitdrukking en gewrongen stijl, die van het natuurlijke afwijkt, schijnen te bejagen, dan schijnt het niet ongepast, aan te merken, dat steeds oorspronkelijke vernuften koude en smakelooze navolgers gehad hebben, die de gebreken hunner voorbeelden overdreven, in plaats dat zij hunne schoonheden zouden vernieuwen, maar men kan zich eenigermate geruststellen, wanneer men beschouwt, welk een onoverkomelijke slagboom de heerschende smaak der eeuw tegen deze vernieuwing van barbaarschheid in den weg stelt.

Eene geheel en al *nieuwe Grieksche Letterkunde*, en die reeds aan de onsterfelijke namen van *Tyrteus* en van *Pindarus* doet herdenken, put hare edele geestvervoeringen ook wederom uit de bron der vaderlandsliefde en trek tot onafhankelijkheid, welke de vruchtbaarste kiem is van alle groote gedachten. De Heer *Fauriel* heeft eene Fransche vertaling in proza in het licht gegeven van de *Volkszangen der Grieken*. De Heer *Lemercier* heeft dezelve in dichtmaat gebragt, en het is hem somtijds gelukt om de aandoenelijke eenvoudigheid en mannelijk veerkracht te behouden, die het oorspronkelijke zoo voordeelig kenschetsen. Dit is een nieuwe bron, waaruit zich de Letterkunde met het best gevolg zal kunnen verfrisschen.

Het is eindelijk met de *schoone kunsten* dat dit tafereel besloten zal worden. De *Schilderkunst* gaat voort de verwachtingen van alle kunstminnaars te vervullen. De *Beeldhouwkunde* bloeit ook zelfs in Engeland. De *Steendruk* heeft allerwege de teekeningen der grootste Meesters verspreid. Banden eener te voren ongekende broederschap beginnen de drie groote scholen te vereenigen, welke de *Toonkunst* tot hiertoe in verdeeldheid hielden. De kunsten gaan dus voort om in dezelfde evenredigheid als de Letteren en de Wetenschappen, een deel der behoeften van de civilisatie te vervullen, onzen smaak te vergenoegen en vooral denzelven te veredelen.

Wat men na dit algemeen overzigt met het meeste genoegen moet erkennen, dat is, dat noch de Letteren, noch de fraaije kunsten noch de Wetenschappen bedreigd worden met eenen nabijzijnden ondergang, zoo als zekere knorrige Geleerden dit voorspellen; dat niet een tak van Wetenschap verlaten of verwaarloosd is; dat de al meer en meer vermenigvuldigde mededeelingen tusschen de geleerde Genootschappen en geleerde en werkzame menschen van alle landen, toelaten dat de kring onzer ontdekkingen en onzer vorderingen steeds ruimer worde; eindelijk, dat de kunsten, verlicht en vruchtbaar gemaakt door en voor de Wetenschappen, zich bij voortduring uitbreiden en meer en meer volmaakt worden.

Na den vlugtigen blik welken hier op den tegenwoordigen toestand der nijverheid, der Wetenschappen en der kunsten geworpen is, blijft er nog overig om te onderzoeken, welke pogingen bij de onderscheiden volken te werk gesteld zijn om zich daarvan de weldaden toe te eigenen.

Wanneer men het oog vestigt op de groote worsteling, welke op onderscheiden punten van onzen aardbol tusschen het stelsel van *voorwaarts streven* en het *stelsel van rugwaarts dringen* le *systeme progressif* et le *systeme retrograde*, kan men zonder vermetelheid de menschen geruststellen die vrees schijnen te koesteren voor de zegepraal des laatstgenoemden. Frankrijk vertoont zich het eerst aan onze beschouwing. Frankrijk heeft den schok gegeven aan alle de overige volken; maar Frankrijk heeft zijn onervarenheid duur betaald. Veroveraar en veroverd heeft dat Rijk in zijne naam

(*Het vervolg op den kant van deze bladz.*)

de meest tegenstrijdige leerstukken zien belijden, en het heeft moeten gehoorzamen aan de voorschriften welke alle de ultra's en alle partijen aan hetzelve geliefden op te dringen; met dat al wanneer men alles tot eene hoofdsom zamen trekt, dan zal men bevinden dat het minder verloren dan gewonnen heeft. De verheffing van alle soorten van nijverheid, en de meer algemeen verspreide welvaart hebben het nationaal karakter veredeld; alle klassen der maatschappij hebben door ruimer bezitting ook meer gelegenheid en meer smaak voor de goede studien bekomen. Eindelijk tot schadeloosstelling van veel verloren regten, is Frankrijk toch altijd nog in het bezit eener vrije drukpers. Het is dus dat in weerwil eener menigte tegenspoeden, dat Frankrijk nog steeds in eenen toestand van *voorwaarts streven* is, en niet den geringsten rang bekleedt in de civilisatie.

Omtrent *Duitschland* zijn de meeningen verdeeld, bij den aanvang dezer eeuw, zocht elke kleine staat die tot dat groote Rijk behoorde, zijne instellingen te verbeteren, een weinig meer vrijheid, een weinig meer waarborgen in zijne instellingen te brengen. De Universiteiten waren de brandpunten van alle verstandsbeschaving niet alleen, maar hadden ook aldaar nog eenen geheel anderen invloed; de drukpers was behoudens de vraagstukken der onmiddelijke staatkunde volkomen vrij, en men mogt veel van daar verwachten. Sedert heeft men zich daar schrikbeelden gaan vormen en daarvan is dit het gevolg dat *Duitschland* thans in eene soort van *stilstand* gebragt is.

In *Italie* heeft het stelsel van teruggang, le *systeme retrograde* de overhand bekomen; de menschen die van daar verbannen zijn, waren veelal lieden van rang, die hun fortuin en invloed besteed hadden, om vreemde nijverheid ook bij zich te doen bloeijen, scholen te stichten nuttige instellingen te bevorderen, en wetenschappelijke tijdschriften te doen in het licht komen; sedert is aldaar alles anders geworden, maar *stilstand* en veelmin *teruggang* wordt aldaar echter te veel vermoed, het is waar openbare ondersteuning is er niet veel, maar de rede verlicht zich in stilte; de magthebbers willen dat het volk achterwaarts zal gaan, maar de Natie gaat voorwaarts in weerwil en in spijt van het gezag, er is meer tegenspoed, meer onderdrukking, maar er zijn meer deugden, er is meer verlichting in geheel Italie in 1826, dan er in 1800 was.

Het ongelukkige Spanje schijnt bestemd te zijn om nog veel en lang te moeten lijden, doch het zoude thans vermetel, zijn reeds een eindvonnis te willen opmaken over een land en volk dat nog zoo vele veranderingen kan ondergaan, en ten minste niet dáár is waar het in elke betrekking schijnt te kunnen blijven.

Engeland geeft groote lessen aan de geheele wereld het bewijst dat vrijheid, zedelijkheid en verlichting niet onvereenigbaar zijn.

De Kolossus van het Noorden, Rusland is ongetwijfeld in vijf en twintig jaren merkelijk vooruit gegaan. De hooge klassen in de maatschappij zijn aldaar wel is waar alleen in het bezit van wetenschap, maar de gebeurtenissen der laatste jaren hebben zaden achtergelaten, welker ontwikkeling zich misschien dan eerst

(*Het vervolg op de volgende bladz.*)

regt vertoonen zal, wanneer het herschapen en vrijgevochten *Griekenland* de wenschen van zijne geloofsgenooten in *Rusland* en van alle Christenen in *Europa* vervuld zal hebben.

Er blijft nog over te spreken van de NEDERLANDEN, dat Rijk, hoezeer in uitgestrektheid van geringeren omvang, maar door inwendige kracht en door de algemeene strekking zoo wel van hun Gouvernement als van de inwoners, eenen hoogen trap van zedelijken voortgang bereikt hebbende. Eene beschreven en *goed* geschreven' Staatswet, vrijheid van drukpers, Hoogescholen bestierd door de achtbaarste geleerden die in den edelsten geest werkzaam zijn, en levendige zucht voor volksonderwijs en volksverlichting, doen aldaar de de Wetenschappen en de kunsten zamen wel bloeijen. De Toonkunst wordt, ook in de Noordelijke Porvincien, en inzonderheid te Amsterdam met zorg en het beste gevolg beoefend. De Teekenkunst is aldaar op haren eigenen grond. De knnsten van Nijverheid bekomen aldaar met elken dag nieuwe aanwas. De Nederlanders hebben zich in deze betrekking tusschen Frankrijk en Engeland ingeplaatst. De Drukkunst die weleer haren zetel uitsluitend in de Noordelijke Provincien scheen gevestigd te hebben, bloeit thant niet minder luisterrijk in de Zuidelijke gewesten.

De tegenwoordigu tijd is uitlokkend voor Nederland en echter' zal de toekomst dit nog meer zijn, *Nederland is de hoop van Europa!*

Zoo spreken vreemden, *Sismondi*, *Benjamin Constant Julien* en andere, uit wier pen het vorenstaande overzigt gevloeid is, over Nederland. Met regt mogen wij Nederlanders, ons dus verheugen over het bezit van een maatschappelijk geluk, hetwelk elders of in het geheel niet gekend wordt, of na gekend en genoten te zijn weder ontnomen wordt, of hetwelk elders zeker niet in die mate gevestigd is als bij ons, onder de regering van een wijs en goed Koning, die voor het geluk zijner onderdanen leeft en steeds werkzaam is. Moge dat geluk met den aanvang van het nieuwe jaar tot steeds meerdere wasdom rijpen mogen, ieder ingezeten het beseffen hoe veel beter zijn lot is dan dat van de meeste bewoners der werelddelen; moge elk schrijver zich steeds voor oogen stellen, om dankbaarheid te prediken voor het goede dat ons te beurt valt, en nooit ontevredenheid helpen aanstooken.

VOOR VRIENDEN DER NATUURLIJKE GESCHIEDENIS.

Uittreksel uit de Kölnische Zeitung, van Zondag den 17 December 1826.

De *Leydsche Courant* van den 22 November meldt de gelukkige terugkomst van den beroemden Nederlandschen Natuuronderzoeker, Dr. *C. L. Blume*, die een negenjarig verblijf op het Eiland *Java*, onder gunstige uitwendige omstandigheden, en met de grootste persoonlijke opofferingen aan de Natuurlijke geschiedenis van dit merkwaardig eiland gewijd en onmetelijke verzamelingen van allerlei soort van natuurvoortbrengsels van verschillenden aard met zich terug gebragt heeft. Wanneer men zich te binnen brengt, hoe lang bijkans alle natuurhistorische werkzaamheid of werkdadigheid in de Nederlandsche volkplantingen, sedert de tijden van *Rumph* en *Rheede* gesluimerd heeft, en hoe ongelukkig de nieuwere lofwaardige ondernemingen der Heeren *Kuhl* en *van Hasselt*, gelijk ook van de Engelsche geleerden *Arnold* en *Iack*, door den invloed der moordende luchtstreek in die oorden uitgevallen zijn, dan zal men de Wetenschappen met het behoud van een zoo uitstekend man als de Heer Dr. *Blume* is, geluk wenschen, die na de grootste gevaren doorstaan te hebben, huiswaarts gekeerd is, en, zoo als men zegt, eerlang een veel omvattend werk over de *Plantenkunde van Neerlands-Indiën*, in het licht zal geven, een werk, hetwelk aan het Gouvernement van Nederland, onder welks begunstiging hetzelve in het licht komt, eenen onsterfelijken roem verzekeren en zonder twijfel door Zijne Majesteit den Koning der Nederlanderen, die zoo veel voor den bloei der wetenschappen in zijne Staten doet, om deze reden van alle vereischte middelen die tot eene waardige uitvoering gevorderd worden, voorzien zal worden. De Heer *Blume*, eene leerling des vereeuwigden BRUGMAN's te Leyden, heeft reeds als voorlooper van zijn groot werk in *Batavia* zelve, een overzigt van het Plantenrijk op

(*Het vervolg op den kant van deze bladz.*)

Java in vijftien *Cahiers* uitgegeven, welke den rijkdom zijner ontdekkingen genoegzaam bewijzen, en regt geven tot de grootste verwachtingen.

Dit buitenlandsch letter-berigt is in meer dan een opzigt te belangwekkend, om niet alhier eenen Nederduitschen weerklank te vinden; wij verheugen ons dat de buitenlander weder met achting en vertrouwen van onze Letter- en Wetenschappelijke werken begint melding te maken, en wenschen, ook voor de eer onzer natie, niets vuriger dan dat voor de uitvoering van het werk des Doctor's *Blume*, die middelen zullen aangewend worden, welke onmisbaar zijn om de opgevatte hoop te vervullen, en dat die Geleerde Natuuronderzoeker nimmer eenigerlei te leurstellingen zal behoeven te ondervinden.

ZEE-TIJDING.

Sedert onze laatste zijn in Tessel binnengekomen J. J. Hurd, van Bordeaux, J. D. Kuiper, reeds gemeld, is abusief, in plaats van Londen naar Hull; J. H. Kupper, J. Gray, J. Power en J. Ellers, van Londen.

Uitgezeild W. Nazeby en J. Mauldun, naar Londen.

Volgens een brief van Kapt. K. Y. Parma, voerende het schip *Nicolaas Johannes*, van Dantzig naar Rochefort, in dato den 26 December, was hij toen in goede staat zeilende, met N. N. O. wind en mooi weêr, hebbende Tessel Z. Z. O., 4 mijlen van zich.

Het schip *Magdalena*, Kapt. J. C. Dahls, van Havana komende, is, volgens een brief van Bremen van den 16 December, bij mistig weêr, op het Everzand, in de Weser, vast geraakt, doch na lossing, weder vlot geworden en Brake gepasseert.

De schepen *Amphion*, Kapt. Schuellin, en *Louisa en Charlotta*, beide van Gothenburg naar Cadix, zijn den 25 November met schade te Hillesund binnengeloopen.

Het schip *Iris*, Kapt. B. Arfsten, van Malaga naar Antwerpen, is met verlies van ankers en touwen te St. Malo binnengeloopen.

De schepen *Thalia*, Kapt. J. H. D. Schröder, van Amsterdam naar Demerary, en *Maria Elizabeth*, Kapt. Beckman, van Stokholm, waren den 19 December op de hoogte van Ramsgate.

Het schip *Thames*, Kapt. F. Atherden, van Rotterdam naar Londen, is den 21 December te Ramsgate binnengeloopen.

De schepen *de Jonge Willem*, Kapt. C. van Medevoort, van Amsterdam naar Suriname, en *de Jonge Hendrik*, Kapt. J. H. Groot, van Rotterdam naar Sunderland, lagen den 19 Dec. nog te Ramsgate; het laatste was toen bezig de lading weder in te nemen.

Het schip *the Fame*, Kapt. Gifford, van St. Thomas naar Bremen, te Ramsgate binnen, heeft den 19 Dec. de reis voorgezet.

Arrivementen: Te Virginia F. Williams, van Rott.; te Gibraltar F. Eldred, van Antw., A. de Zeeuw, van Vlaardingen; te Dartmouth J. Samuel, van Rotterdam; te Topsham H. A. Jongebloed, van Antw.; te Southampton J. T. Giles, van Rotterdam; te Gravesend J. B. Goosens, K. van Timmer en T. D. Hund, van Groningen, D. Rodger en W. Barfield, van Harlingen, J. Dance, van Rott.; J. H. Rieke, van Brussel, J. Zirck, P. Renken en M. Schalk, van Antwerpen.

*** Het Publiek wordt bekend gemaakt:

1°. Dat, ingevolge *Zijner Majesteits* besluit van den 10 September l. l. N°. 88, te rekenen van den eersten Januarij aanstaanden, de briefporten op de adressen zullen worden gesteld in *cents* van den Nederlandschen Gulden, terwijl deze maatregel niet alleen op de binnenlandsche, maar ook op de uit vreemde Rijken aankomende brieven zal worden toegepast. De Ontvangers der brieven znllen hierop gelieven te letten bij de betaling van het port voor alle brieven, die hun, na het gemelde tijdstip, van wege het Post-Kantoor zullen worden aangeboden.

2°. Dat, ten gevolge der veranderde inrigting der expeditien, voortaan, te beginnen met den 1. Januarij aanstaanden, de Brieven voor *Alphen*, *Gouda*, *Woerden*, *Schoonhoven*, en alle op die route gelegene plaatsen, voorts de Stad en Provincie van *Utrecht*, des namiddags TEN HALF VIER URE, aan het Post-Kantoor alhier ter verzending zullen moeten bezorgd zijn; terwijl die op de Provincien *van Gelderland*, *Vriesland*, *Groningen*, *Overijssel*, *Drenthe*, als ook voor alle buitenlandsche *Noordelijke* Correspondenties, mede tot dien tijd (*half vier ure*) zullen worden aangenomen.

3°. Dat de Brieven voor *Gorinchem*, Provincie van *Zeeland*, *Noord-* en *Zuid-Braband*, *Antwerpen*, *Oost-* en *West-Vlaanderen*, *Luik*, *Limburg*, *Henegouwen*, *'t Groot Hertogdom Luxemburg*, alsmede op *Spanje*, *Frankrijk* en *Portugal* des namiddags *ten vier ure* zullen moeten bezorgd zijn.

Leyden den 31 December 1826.

De Directeur van het Postkantoor,
W. P. KLUIT.

*** De Ingezetenen der stad Leyden, die de lessen in het *Industrie-Kollegie* aanvankelijk hebben bijgewoond, of nog genegen zouden zijn, dezelve bij te wonen; als mede de genen, die tot nog toe verzuimd hebben, om voor de kweekelingen van het *Industrie-School* in te teekenen, worden bij dezen uitgenoodigd, om ten spoedigsten, op de daartoe bestemde lijsten in te teekenen ten einde de zitplaatsen in de localen daarnaar te kunnen reguleren. De inteekenings lijsten liggen, ten huize van den Kastelein, WILLEM SIEBERG, in de localen van hen Gasthuis. De lessen zullen wederom geopend worden op Dingsdag den 16 Januarij 1827.

JACOB DE GELDER.

*** De Ondergetekende berigten bij deze, dat bij hun weder is ontvangen, voor de door ziekte noodlijdende, in de Dorpen der beide *Katwijken* en *'t Zand*, *Valkenburg* en *Rhijnsburg*, *f* 31. 00., door den Wel-Eerw. Heer *J. Hoog*, Predikant te Ysselmonde, in deszelfs Gemeente ingezameld; alsmede van de Leden van het Zanggezelschap *de Zangkunst veredelt ons hart*, de somma van *f* 100. 95.

LEYDEN den 29 December 1826.

J. D. BYLEVELD.
G. VAN DER SPRUYT.
A. BRUIN.
G. SOETBROODT PICCARDT.

LEYDSCHE SCHOUWBURG.

Onder directie van J. H. HOEDT en W. A. BINGLEY.

Donderdag den 4 Januarij 1827,

GYSBRECHT VAN AEMSTEL, *Treurspel*, in vijf Bedrijven, van *J. van Vondel*. Na hetzelve: DE BRUILOFT VAN KLORIS EN ROOSJE, vrolijk *Blijspel*, met *Zang* en *Dans*.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

Amsterdam den 30sten December 1826.

Holland,	Werkelijke Schuld..	2½	pCt.	*f* 51	a	51½
	Rest. Uitgestelde dito......			- 13/16	a	7/8
	Kans-Biljetten			- 17½	a	17¾
	Stellen van uitgeloten dito...			- 6475	a	6525
	Amortisatie-Sijndic..	4½	pCt.	- 92¼	a	93¼
	Domein Losrenten..	2½	——	- 87	a	87½
	Handel-Maatschappij.	4½	pCt.	- 85½	a	86
Frankrijk,	Inschrijving Grootb.	5	——	- —	a	—
	Dito op dito......	3	——	- 68½	a	69
Rusland,	bij *Hope* en *Comp*...	5	pCt.	- 97¾	a	98¼
	Ins. op 't Grootb. .	6	——	- 47½	a	48
Pruissen,	Obl. Neg. Londen..	5	——	- 102	a	103
	dito in Londen van 1822....			- 102	a	103
Spanje,	Obl. bij *Hope* en *Comp*.	5½	pCt.	- 22¾	a	23¼
	Nieuwe geldl. van 1822			- 12	a	12½
Oostenr.,	Obl. bij *Goll* en *Comp*.	5	pCt.	- 73¾	a	74¼
	dito..............	4	——	59½	a	60
	Certificaten	2½	——	- 39½	a	40
	Neg. Metalliek	5	——	- 84¾	a	85
	Dito Bank-Actiën			- 1294	a	1300

Te Leyden bij de Wed. ANTHONY DE KLOPPER EN ZOON, op de Breedestraat.